

Черняк Сергій Геннадійович,

канд. пед. наук, доц., наук. співроб. Інституту педагогіки НАПН України

**ПОНЯТТЯ ПРОГНОЗНОГО ФОНУ РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ.**

Ключові слова: прогностичний фон, загальна середня освіта, педагогічна теорія.

У сучасних умовах реформування загальної середньої освіти

проблема визначення прогнозного фону набуває актуальності. Як відомо, педагогічне прогнозування полягає в передбаченні майбутнього стану педагогічного явища на основі аналізу його минулого і сучасного, а також передбачає систематичне оцінювання інформації про кількісні та якісні показники його розвитку. Сфера прогнозування включає в себе всі системи наукового пізнання, відповідно до класифікації наук може бути розподілена на окремі складові. Ми погоджуємось з думкою В. І. Андреева, що успішний педагог ХХІ століття – це педагог-дослідник, який володіє поряд з традиційною педагогічною культурою навчання і виховання володіє ще й методологічною культурою [1, с. 6]. Таким методологічним орієнтиром для формування і реалізації стратегії загальної середньої освіти є визначення прогнозного фону.

Дефініцію «прогнознний фон» тлумачимо як сукупність зовнішніх по відношенні до об'єкта прогнозування умов, істотних для розв'язання задачі прогнозу. Прогноз фону необхідний для отримання повної інформації про об'єкт. Прогноз залежить від мети дослідження. Стандартний прогнознний фон складається з 7-ми компонентів: науково-технічного, демографічного, економічного, соціологічного, соціокультурного, організаційно-політичного, міжнародного.

Прогноз має стати складовою педагогічної системи. Це зумовлено:

- зростанням обсягів педагогічної інформації;
- складністю алгоритмів розрахунку та інтерпретації результатів;
- високими вимогами до якості прогнозів;
- оперативністю та актуальністю управлінських рішень;
- необхідністю використання результатів науково-педагогічного

прогнозування для вирішення завдань планування та управління в школі.

На сьогодні триває перехід на новий зміст і структуру навчання в загальноосвітньому закладі, який передбачає розвантаження учнів протягом навчального року, створення умов для зміцнення здоров'я школярів, перехід на компетентнісний підхід до організації освітнього процесу. В напрямі розроблення нової теорії і методології педагогічного прогнозування система загальної середньої освіти виконує особливе суспільне призначення, оскільки передбачає розроблення коротко-, середньо- та довгострокових прогнозів її розвитку, забезпечує наукову обґрунтованість прийняття управлінських рішень, сприяє оптимізації науково-дослідної, методичної та навчально-виховної роботи в школі. Результати прогнозу можуть бути відображені в усіх формах і типах освітніх послуг, шляхом надання кожній людині рівних умов для повної реалізації її таланту та здібностей, через створення умов для вибору профілю навчання і виховання відповідно до здібностей та інтересів.

Зауважимо, що процес прогнозування складається з низки етапів [2, с. 94]:

1) допрогнозна орієнтація (визначення об'єкта, проблеми, задач, робочих гіпотез і методів прогнозування);

2) визначення прогнозного фону (вибір інновацій; вибір даних, які впливають на розвиток об'єкта, що досліджується; визначення їх ролі в кількісному і якісному вимірах);

3) прогнозна ретроспекція (дослідження історії розвитку об'єкта, що досліджується, і прогнозного фону для отримання їх характеристики систематизованого опису);

4) розробка вихідної моделі (системи показників, параметрів, які відображають структуру і характер об'єкта, що досліджується);

5) прогнозований діагноз – дослідження систематизованого опису об'єкта задля виявлення основних тенденцій його розвитку;

б) розробка прогнозу об'єкта, що досліджується, і його фону (розвиток економічних, юридичних, ідеологічних відносин; синтез прогнозу; екстраполяція вихідної моделі в майбутнє на основі визначених тенденцій);

7) оцінювання ступеня достовірності і постійне коригування вироблених прогнозів у зв'язку з появою нових факторів і тенденцій розвитку інноваційних процесів; відмова від хибних варіантів.

Стратегія прогнозного фону спрямована на забезпечення умов для розвитку загальної середньої освіти, оптимізації мережі загальноосвітніх навчальних закладів для забезпечення реалізації права кожного на повну загальну середню освіту та максимального задоволення їх освітніх і культурних потреб. Як відомо, мережа загальноосвітніх навчальних закладів формується з урахуванням демографічної, етнічної та соціально-економічної ситуації за освітніми рівнями, відповідно до яких функціонують заклади I ступеня (початкова школа), II ступеня (базова школа) і III ступеня (профільна школа). Загальноосвітні навчальні заклади усіх трьох ступенів мають функціонувати інтегровано або самостійно. На сьогодні є підстави для реалізації педагогічних принципів наступності та неперервності освіти. Загальноосвітні навчальні заклади інтегруються з вищими закладами освіти шляхом створення навчально-виховних комплексів (зовнішня інтеграція) та дошкільними і позашкільними закладами у навчально-виховні об'єднання (внутрішня інтеграція).

Динаміка прогнозного фону залежить від об'єктивних чинників, а саме демографічної, етнічної, соціально-економічної ситуації в країні, рівня соціальної захищеності громадян. Аналіз стану демографічної ситуації засвідчує тенденцію до збільшення народжуваності, а отже, до зростання учнівського контингенту. Враховуючи те, що державна політика в галузі середньої освіти спрямована впровадження права громадян на її доступність та безоплатність, при визначення прогнозного фону необхідно враховувати: специфіку загальноосвітніх навчальних закладів різних ступенів; умови для здобуття освіти; положення Державного стандарту загальної середньої освіти; форми навчання (очна, індивідуальна, екстернатна).

Отже, поняття прогнозного фону розвитку загальної середньої

освіти в педагогічній теорії включає в себе всі профільні системи наукового знання. Акцентування уваги саме на педагогічному аспекті підкреслює, що саме педагогічна діяльність має безпосередній стосунок до стану освіти, кінцеві результати якої повинні мати прогностичний характер. Вивчення прогностичного фону віддає данину традиції в тому, що будь-які прогностичні дослідження в сфері освіти потрапляють в поле зору педагогічної прогностики.

Література

1. Андреев В. И. Концептуальная педагогическая прогностика: монография / В.И. Андреев. – Казань: Центр инновационных технологий, 2010. – 220 с.
2. Онищук Л. А. Гуманістична спрямованість інноваційної діяльності / Людмила Онищук // Освіта і управління. – 2003. – Т. 6. – № 2. – С. 92 – 96.